

FRANCISZEK MRÓZ
Kraków

PIELGRZYMOWANIE DO SANKTUARIUM NA GÓRZE ŚWIĘTEJ ANNY W LATACH 1996-2006

W Polsce rejestruje się obecnie około 750 ośrodków pielgrzymkowych. Wśród nich zdecydowanie dominują sanktuaria maryjne (ponad 70%), z tego ponad 215 posiada koronowane na prawie papieskim wizerunki Matki Bożej. Sanktuaria poświęcone Jezusowi Chrystusowi, nazywane w polskiej literaturze sanktuariami Pańskimi, stanowią ok. 13% ogólnej liczby sanktuariów. Pozostałe ośrodki pielgrzymkowe, to sanktuaria świętych i błogosławionych (ponad 130 sanktuariów) (por. ryc. 1).

Uwzględniając zasięg oddziaływania ośrodków pielgrzymkowych oraz wielkość ruchu pielgrzymkowego, wyróżnia się sanktuaria o randze międzynarodowej, krajowej, ponadregionalnej (ponaddiecezjalnej), regionalnej (diecezjalnej) i lokalnej (dekanalnej)¹²¹.

Do grupy sanktuariów katolickich o zasięgu międzynarodowym zaliczamy: Jasną Górę w Częstochowie, Górę Świętej Anny, Kalwarię Zebrzydowską, Kraków-Łagiewniki, Licheń i Niepokalanów. W 2005 r. największą liczbę pielgrzymów w grupie tych ośrodków pątniczych zarejestrowano na Jasnej Górze (4,5 mln osób), w Krakowie-Łagiewnikach (ponad 2 mln) i Licheniu (1,8 mln osób) (por. ryc. 2).

Sanktuaria o zasięgu krajowym to: Gniezno, Kraków (kult św. Stanisława Biskupa i Męczennika oraz św. Jadwigi Królowej), Piekary Śląskie, Święty Krzyż, Warszawa (grób Sługi Bożego ks. kardynała Stefana Wyszyńskiego, grób Sługi Bożego ks. Jerzego Popiełuszki, a także relikwie św. Andrzeja Boboli w sanktuarium na Mokotowie) i Zakopane-Krzepiówki.

Do grupy sanktuariów o zasięgu ponadregionalnym (ponaddiece-

---

¹²¹ Por. A. Jackowski, *Jasnogórskie pielgrzymowanie bez granic*, Częstochowa 2005, s. 62; A. Jackowski, I. Soljan, E. Bilska-Wodecka, *Religie świata. Szlaki pielgrzymkowe*, [w:] *Wielka encyklopedia geografii świata*, t. 15, Wydawnictwo KURPISZ, Poznań 1999, s. 167-179.

zjalnym – obejmującym zazwyczaj kilka diecezji) zaliczyć można ponad 30 ośrodków pielgrzymkowych, m.in. Alwernię, Bardo Śląskie, Borek Wielkopolski, cmołas, Częstochowę (Dolina Miłosierdzia), Duklę, Gidle, Gietrzwałd, Glotowo, Kalwarię Paclawską, Kałków-Godów, Kraków-Mogiłę, Leśną Podlaską, Leśniów, Ludźmierz, Pakość, Świętą Lipkę, Wadowice, Wambierzyce, Wejherowo, Trzebnicę i Tuchów.

Sanktuaria o randze diecezjalnej (regionalnej) to ośrodki pielgrzymkowe o zasięgu ograniczonym do macierzystej diecezji, do których niemal wszystkie pielgrzymki przybywają z odległości do 100 km i w których realizuje się diecezjalne programy duszpasterskie. W Polsce zaliczamy do nich ponad 130 ośrodków.

Najliczniejszą grupę wśród polskich ośrodków pielgrzymkowych stanowią sanktuaria o randze lokalnej (dekanalnej), których zasięg nie przekracza granic dekanatu, a zdecydowana większość pielgrzymek przybywa z odległości 10–15 km¹²².

Sanktuarium na Górze Świętej Anny jest głównym miejscem pątniczym Śląska Opolskiego. Jest to sanktuarium o randze międzynarodowej, które łączy kult św. Anny z kultem maryjnym oraz kultem Męki Pańskiej. W ostatnich latach pielgrzymuje tu około 500 tys. osób rocznie.

Dokładna analiza ruchu pielgrzymkowego do sanktuarium na Górze Świętej Anny jest możliwa od 1993 r., wówczas bowiem opiekujący się sanktuarium bracia mniejsi franciszkanie rozpoczęli dokładną rejestrację grup pielgrzymkowych zgłoszonych na furcie klasztornej i oprowadzonych po sanktuarium. Należy jednak podkreślić, że pierwsza powojenna księga pielgrzymkowa zaprowadzona została w sanktuarium w 1964 r. Rejestracja grup prowadzona była do 1967 r. (w 1964 r. zarejestrowano w księdze pielgrzymkowej 65 grup pątnicznych, w 1965 r. – 37, w 1966 r. – 16, w 1967 r. – 20 grup). Ponowna rejestracja grup pielgrzymkowych została zaprowadzona dopiero w 1993 r.

Warto zaznaczyć, że od wielu lat rejestruje się w sanktuarium grupy pielgrzymkowe biorące udział w największych odpustach: Wniebowzięcia NMP, Aniołów Stróżów, Podwyższenia Krzyża Świętego, jak również w odpuście św. Anny. Rejestracja ta umożliwi analizę staty-

---

¹²² A. Jackowski, I. Sołjan, E. Bilska-Wodecka, *Religie świata...*, s. 167-168, 179; A. Jackowski, *Święta przestrzeń świata*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2003, s. 163-165.

styczną ruchu pielgrzymkowego podczas najważniejszych uroczystości odpustowych w sanktuarium¹²³. Analiza tego ruchu nie jest jednak dokładna i nie może być pełna ze względu na fakt, że znaczna liczba grup pielgrzymkowych jest nierejestrowana, ponieważ uczestniczy tylko w obchodach kalwaryjskich. Dlatego, jak podkreślają franciszkanie, rzeczywista liczba grup pielgrzymkowych biorących udział w wielkich odpustach jest znacznie wyższa. Największą dotychczas liczbę pielgrzymów przybyłych na Górę Świętej Anny zarejestrowano w pierwszych latach po zakończeniu II wojny światowej (w 1949 r. – 30 465 osób¹²⁴). W latach 1951-1954 nastąpił wyraźny spadek ruchu pielgrzymkowego podczas wielkich odpustów, a związane to było przede wszystkim z ówczesną antykościelną polityką państwa. Ponowne ożywienie ruchu pątniczego nastąpiło po odwilży politycznej w 1956 r. W 1959 r. zarejestrowano w sanktuarium podczas odpustów 26 099 osób. Od tego roku widoczny jest już jednak stały spadek liczby wiernych biorących udział w zorganizowanym ruchu pielgrzymkowym na wielkie odpusty (por. ryc. 3).

Na wstępie analizy ruchu pielgrzymkowego, należy jeszcze zaznaczyć, że rejestrowany ruch pielgrzymkowy do sanktuarium stanowi około 50% ogólnej liczby pątników przybyłych do sanktuarium.

Program nabożeństw i uroczystości w sanktuarium na Górze Świętej Anny jest bardzo bogaty, a stałymi jego punktami są wielkie i małe odpusty z obchodami kalwaryjskimi, nabożeństwa diecezjalne oraz odpusty franciszkańskie (por. tab.). Największy napływ pielgrzymów w sanktuarium notowany jest podczas wielkich odpustów: św. Anny (niedziela najbliższa 26 lipca), uroczystości Wniebowzięcia NMP z obchodami kalwaryjskimi (piątek-niedziela, około 15 sierpnia), uroczystości Aniołów Stróżów z obchodami kalwaryjskimi (dwa tygodnie po obchodach Wniebowzięcia NMP) oraz uroczystości Podwyższenia Krzyża Świętego z obchodami kalwaryjskimi (czwartek-niedziela, około 14 września).

Najważniejsze miejsce w grupie wielkich odpustów ma odpust Podwyższenia Krzyża Świętego. Trwa on cztery dni (od czwartku do nie-

---

¹²³ Analizę statystyczną ruchu pielgrzymkowego na Górę Świętej Anny podczas trzech wielkich odpustów Wniebowzięcia NMP, Aniołów Stróżów i Podwyższenia Krzyża Świętego w latach 1945-1997 przeprowadził A. Hanich. Por. A. Hanich, *Góra Świętej Anny – centrum pielgrzymkowe Śląska Opolskiego 1945-1999. Studium historyczno-pastoralne*, Opole 1999, s. 333-339.

¹²⁴ *Ibidem*, s. 334.

dzieli), a przybywa na niego – według szacunków franciszkanów – ok. 15–20 tys. pątników. W ostatnim dziesięcioleciu, liczba zarówno grup pątniczych, jak i pielgrzymów (zarejestrowanych w księgach pielgrzymkowych) biorących udział w odpuscie Podwyższenia Krzyża Świętego znacznie zmalała (dla porównania: w 1986 r. zarejestrowano 94 grup – 5113 pielgrzymów, w 1996 r. 80 grup – 3812 pielgrzymów, natomiast w 2006 r. 55 grup – 2860 osób) (por. ryc. 4).

Mniejszym napływem pielgrzymów charakteryzują się odpusty na Wniebowzięcie NMP, uroczystość Aniołów Stróżów oraz patronalna uroczystość św. Anny (główniej patronki Śląska Opolskiego). Podczas odpustu Wniebowzięcia NMP w 2006 r. w 24 grupach pielgrzymkowych zarejestrowano 2179 osób, natomiast podczas odpustu Aniołów Stróżów – w 27 grupach 1590 pielgrzymów. Liczba pielgrzymów (zarejestrowanych w księgach pątniczych) uczestniczących w tych dwóch odpustach w ostatnich dziesięciu latach wykazuje niewielki spadek (por. ryc. 5 i 6). Odpust św. Anny ma już ponad pięćsetletnią tradycję i gromadzi w ostatnim okresie w sanktuarium kilka tysięcy pielgrzymów (przeciętnie około 20 grup pątniczych).

Odpusty małe z obchodami kalwaryjskimi to: Wielki Piątek, uroczystość Matki Bożej Szkaplerznej (trzecia niedziela lipca) i uroczystość św. Piotra z Alkantary (trzecia niedziela października). Podczas tych odpustów pielgrzymi odprawiają nabożeństwo *Drogi krzyżowej* na kalwarii.

W Wielki Piątek rano przy kaplicy Wieczernik rozpoczyna się procesja do kaplicy Piłata, a stąd nabożeństwo *Drogi krzyżowej* na kalwarię, po którego zakończeniu przy Placu Trzech Krzyży odprawiana jest liturgia Wielkiego Piątku (od 2001 r.). Przez całą Wielką Sobotę pielgrzymi adorują Najświętszy Sakrament w kaplicy Bożego Grobu. Od tej kaplicy w poranek wielkanocny rozpoczyna się uroczysta procesja rezurekcyjna do bazyliki. Uroczystości wielkopiątkowe na Górze Świętej Anny mają zdecydowanie mniejszą rangę niż w innych sanktuariach kalwaryjskich. W ostatnich latach uczestniczy w nich około 1000 pielgrzymów z okolicznych parafii, przy czym z roku na rok obserwuje się coraz większy napływ pątników.

Na Górze Świętej Anny odbywa się ponad 20 uroczystości religijnych organizowanych przez Kurię Diecezjalną w Opolu oraz franciszkanów.

Wykaz uroczystości w sanktuarium w 2007 r.

Wielki Piątek	6	kwietnia
Pielgrzymka maturzystów	10	kwietnia (wt.)
Pielgrzymka Przewodników Kalwaryjskich	28-29	kwietnia (sob.-niedz.)
Pielgrzymka Strażaków	13	maja (niedz.)
Dzień Modlitw Sióstr Zakonnych	19	maja (sob.)
Pielgrzymka FZŚ z obchodami kalwaryjskimi	28	maja (pon.)
Dzień Modlitw Mniejszości Narodowych	3	czerwca (niedz.)
Pielgrzymka Softysów i Rad Sołeckich	10	czerwca (niedz.)
Dzień Modlitw Chorych i Dzieci Specjalnej Troski	14	czerwca (czw.)
Pielgrzymka Przyjaciół Misji i Ziemi Świętej	16-17	czerwca (sob.-niedz.)
Pielgrzymka Mężczyzn i Młodzieńców	23-24	czerwca (sob.-niedz.)
Pielgrzymka Ministrantów	25-26	czerwca (pon.-wt.)
Pielgrzymka Dzieci	30.06 – 1	lipca (sob.-niedz.)
Dzień Modlitw Niewidomych	8	lipca (niedz.)
Uroczystość Matki Bożej Szkaplerznej	15	lipca (niedz.)
Święto Młodzieży	16-21	lipca (pon.-sob.)
Odpust św. Anny	28-29	lipca (sob.-niedz.)
Pielgrzymka Motocyklistów	5	sierpnia (niedz.)
Uroczystość MB Anielskiej (Porcjunkula)	5	sierpnia (niedz.)
Dzień Modlitw Głuchoniemych	5	sierpnia (niedz.)
Uroczystość Wniebowzięcia z obchodami kalwaryjskimi	12-15	sierpnia (piąt.-niedz.)
Uroczystość Aniołów Stróżów z obchodami kalwaryjskimi	24-26	sierpnia (piąt.-niedz.)
Dzień Modlitw Katechetów	1	września (sob.)
Dzień Modlitw Chórów Kościelnych	2	września (sob.-niedz.)
Uroczystość Podwyższenia Krzyża Świętego z obchodami kalwaryjskimi	13-16	września (czw.-niedz.)
Dożynki Diecezjalne	23	września (niedz.)
Pielgrzymka Dzieci Maryi	5-7	października (piąt.-niedz.)
Pielgrzymka Orkiestr Kalwaryjskich i Hodowców Gołębi	7	października (niedz.)
Pielgrzymka Myśliwych	14	października (niedz.)
Uroczystość św. Piotra z Alkantary, Pielgrzymka Bractwa św. Anny	21	października (niedz.)

Uroczystości te obejmują swym zasięgiem przede wszystkim diecezję opolską, choć niektóre z nich, takie jak Pielgrzymka Orkiestr Kalwaryjskich i Hodowców Gołębi oraz Pielgrzymka Strażaków, mają już zasięg krajowy. Warto podkreślić, że pierwsza z pielgrzymek – zjazd muzykantów w sanktuarium na Górze Świętej Anny odbył się już w 1964 r., a uczestniczyło w nim około 300 osób.

Od 1980 r., we wtorek wielkanocny na Górę Świętej Anny pielgrzymuje ok. 200–300 kapłanów z całej diecezji. Jest to tzw. Emaus Kapłański, którego najważniejszym punktem jest uroczysta msza św. koncelebrowana przez opolskich biskupów. We wtorek wielkanocny spotykają się także maturzyści z diecezji opolskiej, którzy w Domu Pielgrzyma mają specjalną konferencję, a następnie mszę św. w bazylice. Co roku w tym Dniu Modlitw Maturzystów bierze udział kilkaset osób.

Od 1997 r., w drugą niedzielę maja odbywa się w sanktuarium Pielgrzymka Strażaków. Przybywa na nią ponad 100 grup strażaków nie tylko z diecezji opolskiej, ale również z innych diecezji w Polsce oraz z terenów przygranicznych w Czechach.

W czerwcu 1981 r. z inicjatywy biskupa Antoniego Adamiuka została zorganizowana pielgrzymka ludności cygańskiej osiadłej na terenie Śląska Opolskiego. Uczestniczyło w niej ok. 500 osób. Od 1996 r. Romowie pielgrzymują na Górę Świętej Anny w ramach pielgrzymki mniejszości narodowych, która organizowana jest w pierwszą niedzielę czerwca. Obecnie tylko niewielka liczba ludności cygańskiej uczestniczy w pielgrzymce, której główny trzon tworzy kilka tysięcy pątników mniejszości niemieckiej z diecezji opolskiej.

W czerwcu w sanktuarium organizowany jest Dzień Modlitw Chorych i Dzieci specjalnej troski, Pielgrzymka Przyjaciół Misji i Ziemi Świętej, Dzień Modlitw Liturgicznej Służby Ołtarza oraz Dzień Modlitw Mężczyzn i Młodzieńców.

W lipcu franciszkanie organizują w sanktuarium Pielgrzymkę Dzieci Szkolnych i Przedszkolnych (pierwsza niedziela lipca), w której uczestniczy 3–4 tys. dzieci, oraz tygodniowe rekolekcje dla młodzieży z całej Polski. W tym tzw. Święcie Młodzieży uczestniczy około 2 tys. młodych.

Z pozostałych pielgrzymek na uwagę zasługuje jeszcze Dzień Modlitw Niewidomych (druga niedziela lipca), Dzień Modlitw Głuchoniemych (pierwsza niedziela sierpnia), Pielgrzymka Motocyklistów (na

przełomie lipca i sierpnia – w 2006 r. przyjechało na nią kilkaset motocyklistów), Dzień Modlitw Katechetów (pierwsza sobota września), Dzień Modlitw Chórów Kościelnych (niedziela po obchodach Aniołów Stróżów), Dożynki Diecezjalne (niedziela po obchodach Podwyższenia Krzyża Świętego), Pielgrzymka Myśliwych (druga niedziela października) oraz Dzień Modlitw Bractwa Św. Anny (październik).

Najwięcej pielgrzymów w historii sanktuarium zgromadziły niezapory z Ojcem Świętym Janem Pawłem II 21 czerwca 1983 r. W tym modlitewnym spotkaniu z papieżem, na błoniach obok bazyliki św. Anny uczestniczyło ok. 1 mln wiernych. Z innych uroczystości, które zgromadziły na Górze Świętej Anny ok. 100 tys. pątników należy wymienić uroczystość jubileuszu 500-lecia sanktuarium w 1980 r. oraz pielgrzymkę dziękczynną za pobyt papieża w sanktuarium, która odbyła się w ramach pielgrzymki mężczyzn i młodzieńców w 1983 r., w której uczestniczył kard. Joseph Ratzinger.

Wzrost ruchu pielgrzymkowego poza wielkimi odpustami obserwowany jest w sanktuarium od 1983 r., tj. po pielgrzymce papieskiej. Wiele grup z kraju i zagranicy przybywa do sanktuarium, pielgrzymując szlakiem papieskich pielgrzymek. Należy również podkreślić, że wiele grup zatrzymuje się podczas pielgrzymki do sanktuarium na Jasnej Górze lub Lichenia.

W ostatnim dziesięcioleciu w sanktuarium rejestruje się ponad 800 grup pielgrzymkowych (łącznie z grupami biorącymi udział w trzech wielkich odpustach). Wyjątkiem w analizowanym okresie były lata 1996 i 1998, kiedy zarejestrowano ponad 900 grup pątniczych (odpowiednio 918 i 908), oraz rok 2006, w którym liczba ta spadła do 671 (por. ryc. 7).

Ruch pielgrzymkowy do sanktuarium ma wyraźnie charakter sezonowy. Rozpoczyna się przed świętami wielkanocnymi i trwa do października. Najwięcej grup pielgrzymkowych rejestruje się w sanktuarium w maju i czerwcu (dla przykładu w 2002 r. w księgach pielgrzymkowych zarejestrowano odpowiednio 148 (tj. 18,5% ogółu) i 161 (20% ogółu) grup pątniczych) oraz we wrześniu (186 grup, tj. 23% ogółu), najmniej natomiast w miesiącach zimowych (w grudniu 2002 r. franciszkanie zarejestrowali tylko 4 grupy, z kolei w styczniu i lutym 2003 r. – odpowiednio 7 i 5) (por. ryc. 8 i 9). Około 30–40% ogółu grup pielgrzymkowych przybyłych do sanktuarium w maju i czerwcu stanowią

grupy dzieci komunijnych (w 2004 r. w księgach pielgrzymkowych podczas tych dwóch miesięcy zarejestrowano w sumie 126 takich grup, natomiast w 2005 r. – 101).

Ruch pielgrzymkowy wyraźnie maleje w lipcu i sierpniu. Związane jest to z przerwą wakacyjną, podczas której nie rejestruje się w sanktuarium grup szkolnych. Ostatnim odpustem kończącym sezon pielgrzymkowy jest uroczystość św. Piotra z Alkantary obchodzona w ośrodku w trzecią niedzielę października.

W ostatnim dziesięcioleciu obserwowany jest wzrost indywidualnego ruchu pielgrzymkowego. W dni świąteczne przybywa do sanktuarium w sezonie pielgrzymkowym setki pielgrzymów indywidualnych. Są to najczęściej rodziny, które w bazylice uczestniczą w niedzielnej mszy św., a następnie wypoczywają w okolicy.

Istotnym elementem charakterystyki ośrodków pielgrzymkowych jest analiza zasięgu przestrzennego oddziaływania sanktuarium. Została ona wykonana na podstawie wykazu grup pielgrzymkowych zarejestrowanych w księgach pielgrzymkowych. Do opracowania danych liczbowych posłużono się metodą kartodiagramu kołowego oraz kartogramu. Za podstawowe jednostki przestrzenne przyjęto diecezje Kościoła rzymskokatolickiego wydzielone w oparciu o bullę papieża Jana Pawła II *Totus Tuus Poloniae populus* z 25 III 1992 r., po reorganizacji w 2004 r.¹²⁵

W ciągu ostatnich lat zasięg oddziaływania sanktuarium systematycznie się rozszerza. Obecnie pokrywa się on w dużej części z zasięgiem w okresie międzywojennym, obejmując głównie region, który zamieszkuje rodzima ludność śląska¹²⁶. Analizując mapę przedstawiającą zasięg oddziaływania sanktuarium w 1993 r., zauważamy wyraźną przewagę diecezji katowickiej (100 grup) i opolskiej (84). Należy jednak podkre-

---

¹²⁵ 24 II 2004 r. Ojciec Święty Jan Paweł II, realizując założenia bulli *Totus Tuus Poloniae populus*, ustanowił metropolię łódzką (ze stolicą w Łodzi, włączając do niej diecezję łowicką, która należała dotąd do metropolii warszawskiej), diecezję bydgoską (z 12 dekanatami archidiecezji gnieźnieńskiej oraz 3 dekanatami diecezji pelplińskiej i jednym z diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej, włączając ją do metropolii gnieźnieńskiej) oraz diecezję świdnicką (z 13 dekanatami archidiecezji wrocławskiej i 9 dekanatami diecezji legnickiej, włączając ją do metropolii wrocławskiej). Dekret wykonawczy dotyczący decyzji papieża wszedł w życie 25 III 2004 r. Struktura organizacyjna Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce składa się od tego dnia z 15 metropolii i 42 diecezji (w tym Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego).

¹²⁶ A. Hanich, *Góra Świętej Anny...*, s. 343.

ślić, że zdecydowanie najwięcej grup pielgrzymkowych w tym roku zarejestrowano z Niemiec (151 grup). W dalszej kolejności znalazły się diecezje: gliwicka, wrocławska, krakowska i bielsko-żywiecka. Z dwunastu diecezji położonych głównie w północnej, północno-wschodniej i wschodniej Polsce nie zarejestrowano ani jednej grupy. W sumie w 1993 r. zarejestrowano w księgach pielgrzymkowych 568 grup z 29 diecezji (por. ryc. 10 i 11).

Odmienne przedstawia się analiza mapy ilustrującej zasięg oddziaływania sanktuarium w 2002 r. – widać bowiem przewodnią rolę diecezji opolskiej (185 grupy), natomiast liczba grup z Niemiec jest znacznie mniejsza niż w 1993 r. (110 grup). W sumie z metropolii katowickiej (diecezje: gliwicka, katowicka i opolska) przybyło łącznie 70% ogółu zarejestrowanych grup pielgrzymkowych i niemal 75% ogólnej liczby pielgrzymów. Najmniejszym udziałem w ruchu pielgrzymkowym do sanktuarium odznaczała się północno-wschodnia i wschodnia część Polski. W 2002 r. nie zarejestrowano grup z diecezji drohiczyńskiej, elbląskiej, ełckiej, koszalińsko-kołobrzeskiej, łomżyńskiej, łowickiej, pelplińskiej, siedleckiej, toruńskiej i warszawsko-praskiej (por. ryc. 12 i 13).

Pielgrzymi zagraniczni stanowią około 15% ogółu przybywających do sanktuarium, a najwięcej z nich przybywa, jak już wspomniano, z Niemiec. Należy jednak zaznaczyć, że są to na ogół osoby, które się urodziły i wychowały na terenie Śląska Opolskiego, a następnie wyemigrowały do Niemiec. W analizowanym okresie najwięcej grup niemieckich zarejestrowano w 1998 i 1999 (odpowiednio – 178 i 188), najmniej zaś w 2003 i 2006 r. (odpowiednio – 92 i 84 grupy) (por. ryc. 14). W ciągu roku rejestruje się w ośrodku także kilka grup z Czech, Austrii, Ukrainy, Francji, Węgier i Słowacji. Najwięcej grup zagranicznych w sanktuarium na Górze Świętej Anny w ostatnim dziesięcioleciu zarejestrowano w 1998 (216 grup, co stanowiło 23,8% ogółu grup pielgrzymkowych), a także w 1999 r. (214 grup – 25,3% ogółu) (por. ryc. 7).

Sanktuarium na Górze Świętej Anny jest najważniejszym miejscem pielgrzymkowym opolskich Ślązaków. Jego międzynarodowa ranga jest przede wszystkim związana z emigracją do Niemiec śląskiej ludności rodzimej. Przybywają tu również pątnicy z najdalszych zakątków Polski, aby przed cudowną figurą św. Anny, prosić o uzdrowienie, dar macierzyństwa, pomoc w znalezieniu pracy, pomyślne zdanie egzaminów,

wyzwolenie swoich bliskich z nałogów. Ta głęboka wiara pielgrzymów i zawierzenie Bożemu Miłosierdziu oraz wstawiennictwu św. Anny sprawia, że to święte miejsce od ponad pięciuset lat stale się rozwija. Należy przypuszczać, że międzynarodowa ranga sanktuarium w ciągu najbliższych lat jeszcze się umocni, a głównymi czynnikami, które mogą mieć na to wpływ, są:

- tradycje pątnicze,
- troska o rozwój kultu i praca duszpasterska opiekujących się sanktuarium braci mniejszych franciszkanów,
- bogaty program duszpasterski realizowany w sanktuarium,
- położenie sanktuarium przy szlaku pielgrzymkowym na Jasną Górę i do Lichenia,
- położenie sanktuarium przy tzw. szlaku papieskim,
- walory historyczne, architektoniczne i kulturowe kościoła sanktuarijnego i założenia kalwaryjskiego,
- walory krajobrazowe regionu, w którym znajduje się sanktuarium,
- uznanie Góry Świętej Anny za pomnik historii (14 IV 2004 r.),
- promocja sanktuarium,
- rozwój motoryzacji,
- integracja Polski z Unią Europejską.

Autor składa serdeczne podziękowanie o. Jozafatowi Romanowi Gohly OFM – kustoszowi sanktuarium na Górze Świętej Anny w latach 1997-2006, za udostępnienie ksiąg pielgrzymkowych i materiałów archiwalnych oraz cenne uwagi w przygotowaniu niniejszego artykułu.

Wallfahren zur Wallfahrtsstätte auf dem St. Annaberg in den Jahren 1996-2006

Zusammenfassung

Im Referat wird der Wallfahrtsverkehr auf den St. Annaberg in den Jahren 1996-2006 geschildert. Es wurden ebenfalls das räumliche Wirkungsgebiet der Wallfahrtsstätte sowie die Verteilung des touristischen Verkehrs und des Wallfahrtsverkehrs im Laufe eines Jahres analysiert.

Der Wallfahrtsort auf dem St. Annaberg ist die wichtigste Wallfahrtsstätte von Oppelner Schlesien. In dieser Wallfahrtsstätte von internationaler Bedeutung verbindet sich die Verehrung der Heiligen Anna mit der Verehrung der Mutter Gottes und dem Passionskult. In den letzten Jahren kommen hierher ca. 500 Tausend Pilger jährlich. Die größte Zahl der Wallfahrer kommt zu den Ablassfesten: der Heiligen Anna, Hochfest Maria Himmelfahrt, Schutzengelfest und Kreuzerhöhungsfest. Die größte Pilgerzahl in der Geschichte des Wallfahrtsortes versammelte sich zur Vesperandacht mit dem Papst Johannes Paul II. am 21. Juni 1983 (ca. eine Million Menschen). Im letzten Jahrzehnt wurden in der Wallfahrtsstätte über 800 Pilgergruppen jährlich verzeichnet (mitsamt den Gruppen, die an drei großen Ablassfesten teilnehmen). Die ausländischen Wallfahrer machen ca. 15% aller Wallfahrer aus; die meisten von ihnen kommen aus Deutschland (im Jahr 2005 über 150 Gruppen).